cluding painted examples (Figs. 5–6), survived in some of them. Various 17th-century finds were discovered in some burials: coins, rosaries, religious medals, and other individual grave goods (Figs. 7–10, 12, 18). The remains of three crypts (Fig. 14) were discovered between the church's N wall and the altar. The earliest burial among those found in the presbytery dates to the mid-15th century on the basis of a coin (Fig. 15). Some of the finds were collected by sieving the earth between the burials (Fig. 16). The remains of the deceased discovered during the excavation were reburied in the church after the investigation (Fig. 19).

The excavation was conducted to a depth of 30–40 cm in the remaining parts of the church building. More than ten crosses, rings, and religious medals as well as more than two hundred diverse coins were found by sieving, so far unknown basements were discovered, and fragments of 17th-century paving were unearthed. A total area of 577 m^2 was excavated (96 m^2 down to sterile soil) and 82 burials found during the excavation in the church.

Ten trenches were excavated in the churchyard around the entire perimeter of the church and another trench excavated at the site of a storm drain. A total of 501 m^2 was excavated here down to sterile soil or to the projected depth of 1.5 m and 372 burials were found (Figs. 20–21, 28). The absolute majority of the individuals were buried with the head to the W. The majority of the burials here also contained no grave goods, but 15th–17th-century burials were found with various grave goods (the majority rings) and even a fighting knife (Figs. 24–27). The remains of a fence and chapel foundations were also discovered in the churchyard (Figs. 22–23).

Dalius Ribokas

Troškūnų Šv. Trejybės bažnyčios šventorius

2008 m. UKM vykdė žvalgomuosius tyrimus Troškūnų (Anykščių r.) Trejybės bažnyčios šventoriaus ŠV dalyje. Elektros kabelio tranšėjos ir šviestuvų statymo vietose buvo iškasti 7 1 m^2 dydžio šurfai (iš viso 7 m^2 plotas).

Šurfas 1. Po 10 cm storio velėna buvo 12–23 cm storio juodos žemės su griuvenomis sluoksnis, kuriame rasta XIX a. žiestos keramikos šukių ir koklio fragmentas. 22–33 cm gylyje prasidėjo žvyras su kalkėmis. Šis sluoksnis buvo 10–12 cm storio. 34–43 cm gylyje pasiektas raudonų plytų griuvenų sluoksnis. Jo storis buvo 10–17 cm. 51–53 cm gylyje prasidėjo 69–97 cm storio rusvo smėlio sluoksnis. Jame rasta XVIII a. čerpių šukių ir žmonių kaulų. 1,2–1,5 m gylyje atkastas pakopomis į apačią platėjantis iš raudonų plytų sumūrytas varpinės pamatas.

Šurfas 2. Po 14 cm storio velėna buvo 6 cm storio juodo smėlingo dirvožemio sluoksnis. 20 cm gylyje šurfe prasidėjo pilkas maišytas smėlis su griuvenomis. Jo storis buvo 34–55 cm. Šiame sluoksnyje rasta žiestos keramikos ir čerpių šukių, žmonių ir gyvulių kaulų. 54–75 cm gylyje buvo kasama juoda žemė su griuvenomis. Šio sluoksnio storis buvo 37–16 cm. Jame rasta žiestos keramikos šukių, žmonių ir gyvulių kaulų. 91 cm gylyje šurfe pasiektas įžemis – nejudintas gelsvas smėlis su moliu. Čerpių šukės, rastos šurfe 2, būdingos XVIII a., o žiestos keramikos šukės – XIX a.

Šurfas 3. Po 9 cm storio velėna buvo juoda žemė su griuvenomis. Joje rasta XIX a. žies-

tos keramikos šukių ir gyvulių kaulų. Šio sluoksnio storis buvo 1,03 m. 1,12 m gylyje prasidėjo įžemis – gelsvas smėlis.

Šurfas 4. Po 12 cm storio velėna buvo 33–38 cm storio juodos žemės su griuvenomis sluoksnis. 45–50 cm gylyje prasidėjo supilto gelsvo smėlio sluoksnis, kurio storis buvo 28–25 cm. 73–75 cm gylyje prasidėjo antrasis juodos žemės su griuvenomis 52–20 cm storio sluoksnis. Po juo 1,25–0,95 m gylyje pasiektas įžemis – gelsvas smėlis su moliu. Viršutiniame juodos žemės su griuvenomis sluoksnyje rasta XIX a. žiestos keramikos šukių, koklio šukė ir gyvulių kaulų. Apatiniame juodos žemės sluoksnyje buvo tik XIX a. žiestos keramikos šukių.

Šurfas 5. Po 10 cm storio velėna buvo juoda žemė su griuvenomis. Šurfo dugne, 1,27 m gylyje šis sluoksnis nesibaigė. Jame rasta XVIII a. čerpių ir XIX a žiestos keramikos bei stiklo šukių.

Šurfas 6. Po 5 cm storio velėna buvo 12–10 cm storio juodo žvyringo dirvožemio sluoksnis. 17–15 cm gylyje prasidėjo rusvas smėlis su griuvenomis. Šurfo dugne, 1,05 m gylyje šis sluoksnis nesibaigė. Jame rasta XIX a. žiestos keramikos šukių.

Šurfas 7. Po 12 cm storio velėna buvo 30–43 cm storio pilko maišyto smėlio sluoksnis. Jame rasta XIX a. žiestos keramikos šukių ir gyvulių kaulų. 45–55 cm gylyje prasidėjo rusvas smėlis su griuvenomis. Šurfo dugne, 1,3 m gylyje jis nesibaigė. Rusvame smėlyje rasta XVIII a. čerpių šukių ir žmonių kaulų.

The churchyard of the Troškūnai Church of the Holy Trinity

In 2008 UKM excavated seven test pits (a total area of 7 m^2) in the churchyard of the Troškūnai (Anykščiai District) Church of the Holy Trinity and found 18th–19th-century trenches and fill containing masonry rubble, roof tiles, wheel thrown pottery, glass shards, and animal bones. Human bones were also found in test pits 1, 2, 4, and 7.

Saulius Sarcevičius,
Linas Kvizikevičius

Šv. Stepono bažnyčios Vilniuje šventorius

2008 m. LII MTS atliko archeologinius tyrimus Vilniuje, Šv. Stepono bažnyčios šventoriuje. Minėta bažnyčia yra viena pirmųjų Vilniaus priemiestinių mūrinių bažnyčių. Bažnyčia ir prie jos buvusi Šv. Lozoriaus vardo špitolė buvo pastatyta 1600 m. už Rūdininkų vartų, to paties vardo priemiestyje. Manoma, kad jos pastatytos neatsitiktinai: jau prieš tai toje vietoje buvusių maro ir badmečių aukų kapinėse. 1612 m., kai medinė špitolė buvo jau pasenusi, miestiečiai A. ir E. Viežbickiai atstatė ją savo lėšomis, bet jau mūrinę, numatytą 24 ligoniams, ir įrengė joje 3 koplyčias. Per 1655 m. karą bažnyčia nukentėjo nuo gaisro, o špitolė buvo sugriauta. Pastaroji buvo atstatyta medinė tik 1673 m. 1715 m. Šv. Stepono bažnyčia buvo atiduota rokitams, įsikūrusiems su savo špitole ir bažnyčia prie pat Žemutinės pilies. Jų viršininkas K. Liutkevičius, tapęs bažnyčios klebonu, atnaujino ją iš išorės ir prie jos pristatė Šv. Roko koplyčią, taip pat praplėtė Šv. Lozoriaus špitolę, pripirkęs gretimą namą ir ją aptvėręs. Taip pat aptvėrė kapines. 1737 m. rugsėjo 5 d. popiežiaus Klemenso XII leidimu buvo įsteigtas ir ant špitolės sklypo pastatytas Šv. Mergelės Marijos (arba mari-